

Provinciehuis
Postbus 90602
2509 LP Den Haag
T 070 - 441 66 11
www.zuid-holland.nl/contact

Datum
25 november 2025

Ons kenmerk
PZH-2025-882510480
DOS-2025-0004223

Bijlagen
-

Aan Provinciale Staten

Onderwerp:

Reactie Gedeputeerde Staten op de boardletter 2025

Geachte Statenleden,

Als onderdeel van de controle van de jaarrekening 2025 heeft Deloitte in de maanden september/oktober 2025 het eerste deel van de interim-controle uitgevoerd. Deze controle is gericht op de analyse en evaluatie van de interne beheersing van de organisatie en de maatregelen van interne controle. Tijdens het tweede deel van deze interim-controle zullen de werkzaamheden van Deloitte zich richten op het controleren van deze processen. Hierbij zal Deloitte gebruik maken van de verbijzonderde interne controles die door de organisatie zijn uitgevoerd. Dit tweede deel van de interim-controle staat gepland voor begin 2026.

De resultaten van de eerste interim-controle zijn weergegeven in de managementletter 2025. De managementletter is gericht op de ambtelijke organisatie en is door de accountant met het Directieteam en met Gedeputeerde Staten besproken. Alle bevindingen/aanbevelingen met een bestuurlijk karakter zijn samengevat in de boardletter. Deze boardletter wordt door de accountant aangeboden aan de Commissie voor Onderzoek van de Rekening (COR). Bespreking hiervan, in aanwezigheid van de accountant, is geagendeerd voor de vergadering van 15 december 2025. In de GS-vergadering van 25 november 2025 hebben wij de boardletter 2025, in aanwezigheid van de accountant, besproken. Met deze brief willen wij u informeren hoe wij willen omgaan met de belangrijkste bevindingen en aanbevelingen uit de boardletter 2025.

Belangrijkste bevindingen en/of aanbevelingen

De belangrijkste bevindingen en/of aanbevelingen die Deloitte heeft opgenomen in zijn boardletter 2025 hebben betrekking op:

1. **Bevindingen**
 - 1.1. **Beeld interne beheersing**
 - 1.2. **Verwerking verlof in de jaarrekening**
 - 1.3. **Voorziening pensioenen Gedeputeerde Staten**
 - 1.4. **Lastneming subsidies SiSa**
2. **Follow up aanbevelingen voorgaand jaar**
 - 2.1. **Algemeen**
 - 2.2. **Veranderingen organisatiestructuur**
 - 2.3. **Nationaal Programma Landelijk Gebied**

- 2.4. Opgavegericht werken
- 2.5. IT-audit
- 3. Aandachtspunten jaarrekeningcontrole 2025
 - 3.1. Volledigheid van de balansverplichtingen
 - 3.2. Aanpassingen Bado

Hieronder volgt, per onderdeel, een inhoudelijke reactie op deze onderwerpen.

1.1 Beeld interne beheersing

De accountant constateert dat de interne beheersing van de provincie in de basis op orde is. De stappen die in het afgelopen jaar zijn gezet op het gebied van de ontwikkeling van de IT-omgeving worden door de accountant onderkend.

1.2 Verwerking verlof in de jaarrekening

Tijdens de vergadering van Provinciale Staten van 11 juni jongstleden hebben Gedeputeerde Staten toegezegd een (intern) onderzoek te zullen uitvoeren naar de wijze waarop spaarverlof ingezet en verwerkt kan worden. Bij dit onderzoek wordt een externe deskundige betrokken. De resultaten van zijn beoordeling van de uitgevoerde werkzaamheden en de daaraan verbonden conclusie(s) leiden tot een rapport van feitelijke bevindingen. In het geval de uitkomst van dit onderzoek aanleiding geeft om een voorziening spaarverlof te vormen wordt deze in de jaarrekening opgenomen. De uitkomsten van dit onderzoek worden besproken met de leden van de Commissie voor Onderzoek van de Rekening in haar vergadering van 15 december 2025.

1.3 Voorziening pensioenen Gedeputeerde Staten

Wij herkennen de ontwikkeling die Deloitte noemt in de managementletter met betrekking tot de pensioenoverdracht van de politieke ambtsdragers naar het ABP per 1 januari 2028. De financiële effecten die gepaard gaan bij de daadwerkelijke overdracht van de pensioenen naar het ABP (personele en administratieve kosten die het ABP mogelijk in rekening brengt bij de overdracht), zijn nog niet bekend. Hiervoor zal op korte termijn afstemming plaatsvinden met het ABP. In het geval deze afstemming aanleiding geeft de voorziening GS pensioenen ultimo 2025 al aan te passen wordt dat verwerkt in de jaarrekening 2025.

1.4 Lastneming subsidies SiSa

Deloitte merkt terecht op dat het Ministerie van Binnenlandse Zaken een 'strenger' standpunt heeft ingenomen met betrekking tot de administratieve verwerking van de lasten van die subsidies die én verantwoord moeten worden via de SiSa-bijlage in de jaarrekening én lager zijn dan de door Provinciale Staten vastgestelde verantwoordingsgrens van € 250.000 (zie de informatie van de Rijksoverheid, IBI-nieuwsbrief, editie 134, 24 juli 2025). Wij onderkennen het belang van een juiste toepassing van dit standpunt van het Ministerie met het oog op de jaarrekening 2025. Afgelopen oktober heeft een eerste overleg hierover plaatsgevonden tussen de ambtelijke organisatie en Deloitte. Deze overleggen worden voortgezet in de komende maanden met als doel er voor te zorgen dat de administratieve verwerking 2025 in lijn is met het standpunt van het Ministerie.

Tegelijkertijd vervolgt het InterProvinciaal Overleg (IPO) de overleggen met Ministerie om te komen tot een versoepeling van dit standpunt, omdat dit leidt tot een aanzienlijke administratieve lastenverzwaring voor de decentrale overheden.

1. Follow-up aanbevelingen voorgaand jaar

2.1 Algemeen

De accountant geeft aan dat zes van de zestien aanbevelingen zijn opgevolgd in de afgelopen maanden. De andere tien aanbevelingen zijn opgepakt en onderhanden. Het is goed om aan te geven dat de opvolging van een aantal van deze openstaande aanbevelingen een langere doorlooptijd hebben. Hierbij moet gedacht worden aan de aanbevelingen met betrekking tot de organisatieontwikkelingen, de informatievoorziening, het project 'Investerings in Zicht' en de IT-omgeving.

Hierna lichten wij de opvolging van een aantal openstaande aanbevelingen beknopt toe. Voor een uitgebreide toelichting op de status van de opvolging van de aanbevelingen van Deloitte verwijzen wij naar de bijlage van de lid GS-brief met betrekking tot dit onderwerp die is verstrekt aan de leden van de Commissie voor Onderzoek van de Rekening voor hun vergadering van 15 december 2025.

2.2 Veranderingen organisatiestructuur

Deloitte constateert terecht dat de keten 'één provincie, één organisatie' steeds meer vorm en inhoud heeft gekregen in de afgelopen periode. Voorbeelden hiervan zijn een meer centrale sturing en monitoring. In de loop van 2024 is een nieuw sturingsmodel geïntroduceerd. Dit heeft, onder andere, geleid tot een betere rolverdeling tussen Concerncontrol en het domein Bedrijfsvoering.

Een belangrijk instrument in dit proces is het Concernprogramma. Het Concernprogramma is een programma voor de doorontwikkeling van de organisatie in brede zin. De focus ligt op de ontwikkeling van de mensen en de organisatie: de bedrijfsvoering, organisatorische processen en systemen, sturing op arbeidscapaciteit, de ontwikkeling van medewerkers en gezamenlijk leiderschap. Het concernprogramma is een doorlopend programma dat een langere tijd beslaat. Steeds opnieuw wordt bekeken wat er nodig is en wordt richting gegeven aan die ontwikkeling. Het Concernprogramma wordt periodiek bijgewerkt. Elk jaar wordt geëvalueerd en wordt het Concernprogramma bijgesteld.

2.3 Nationaal Programma Landelijk Gebied

Om de projecten die vallen in het Nationaal Programma Landelijk gebied goed te kunnen beheersen is binnen de organisatie een zogeheten sturingscockpit ontwikkeld. Met behulp van dit instrument worden de baten en de lasten per project inzichtelijk gemaakt. Dit is niet alleen noodzakelijk voor een goede beheersing, maar ook voor de verantwoording van de inzet van de desbetreffende financiële middelen via de SiSa-verantwoording. Deloitte analyseert de juiste en volledige werking van deze cockpit als onderdeel van de controle van de provinciale jaarrekening 2025.

2.4 Opgavegericht werken

Zie § 2.2

2.5 IT-audit

Deloitte merkt op dat ontwikkelingen op het gebied van de IT-omgeving, de rechtenstructuur en het verhogen van het bewustzijn van de medewerkers met betrekking tot de inzet van Artificial Intelligence (AI) door ons als belangrijk worden ervaren. In de afgelopen maanden zijn de nodige stappen gezet en ook in de komende maanden vinden ontwikkelingen plaats. Ontwikkelingen op het gebied van registreren en beheren van documenten en ontwikkelingen op het gebied van autorisaties binnen de verschillende applicaties. Maar ook de inzet van AI wordt verder onderzocht en waar mogelijk toegepast. De aanbeveling van Deloitte voor het opstellen van beleid en het meegeven van grenzen en voorwaarden met betrekking tot het gebruik van AI betrekken wij bij deze ontwikkeling.

3 Aandachtspunten jaarrekeningcontrole 2025

3.1 Volledigheid van de balansverplichtingen

Deloitte merkt op dat zowel zij zelf als Team AO/IC hebben geconstateerd dat niet alle inkoopfacturen die zijn ontvangen in 2025 en die betrekking hebben op prestaties uit 2024 als balansverplichting zijn verwerkt in de jaarrekening 2024. Het afgrenzen van de volledigheid van de inkoopfacturen met betrekking tot het voorgaande boekjaar maakt onderdeel uit van het reguliere jaarrekeningproces. Bij de uitvoering van het jaarrekeningproces 2025 zal rekening worden gehouden met deze bevinding en binnen de organisatie extra aandacht worden gevraagd voor de juiste en volledige afgrenzing van de inkoopfacturen 2026.

3.2 Aanpassingen Bado

In 2025 is het Besluit accountantscontrole decentrale overheden (Bado) gewijzigd. Een van de belangrijkste wijzigingen betreft de aanpassing van de goedkeuringstolerantie die geldt voor de accountantscontrole. Tot en met het boekjaar 2024 bedroeg deze goedkeuringstolerantie 1% van de lasten inclusief toevoegingen aan de reserves voor de fouten en 3% voor de onzekerheden. Met ingang van het boekjaar 2025 bedraagt dit percentage 2% voor fouten en onzekerheden samen, terwijl de basis voor de berekening de totale lasten betreffen exclusief de toevoegingen aan de reserves. Dit aangepaste percentage moet de accountant gebruiken voor de uitvoering van de controle op de getrouwheid. Naar aanleiding van deze wijziging van de Bado wordt de Controleverordening Provincie Zuid-Holland 2025 aangepast. In deze Controleverordening zijn, onder andere, de kaders voor de accountantscontrole opgenomen. Deze aanpassing wordt door middel van een apart Statenvoorstel voor besluitvorming voorgelegd aan Provinciale Staten.

Voor de controle op de rechtmatigheid hebben wij tot en met 2024 het door u vastgestelde percentage van 1% gehanteerd (lees: verantwoordingsgrens). Deloitte adviseert in de boardletter 2025 dit percentage gelijk te stellen aan het percentage dat gehanteerd moet worden voor de controle op de getrouwheid (2%). Wij kunnen ons vinden in het advies van de accountant. De aanpassing van de verantwoordingsgrens van 1% naar 2% maakt onderdeel uit van statenvoorstel waarmee het Normenkader Rechtmatigheid 2025 ter vaststelling aan u wordt aangeboden.

Vervolgprocedure

Bespreking door de Commissie voor Onderzoek van de Rekening van de boardletter 2025 en de inhoudelijke reactie daarop van Gedeputeerde Staten vindt plaats in het bijzijn van de accountant en is geagendeerd voor de vergadering van de commissie van maandag 15 december 2025.

Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland,
secretaris,

voorzitter,

drs. M.J.A. van Bijnen MBA

mr. A.W. Kolff

Bijlage:

-